

ȚINTIREA DIRECTĂ A INFLAȚIEI - O NOUĂ PRŪVOCARE PENTRU ECONOMIA ROMÂNIEI

LECT.UNIV.DRD. CRISTINA CIOBANU

Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Contabilitate și Finanțe, Cămpulung Muscel, Strada Traian nr.223

Abstract: The National Bank of Romania has set for 2005 a new monetary policy regarding the direct monitoring of the inflation rate. Considering the new conditons our country is facing, if we continue the desinflation process, is it possible to reduce the inflation rate up to 7%? The succes of this monetary strategy by monitoring the inflation rate in an emergent economy was already proved in countries like: Poland, Hungary, Chech Republic and it is depending on the sustainable harmonization of the monetary policy with the other economical policies. If these conditions are not fullfilled, it can go up to fail to reach the setted target of the inflation rate or to reach it using major costs concerning the economical growth, the unemployment or the external economical balance.

În România, după anul 1990, procesul de transformare structurală a economiei planificate a fost caracterizat de rate ridicate ale inflației. Deficiențele moștenite din economia planificată, ritmul inegal de restructurare a economiei, fragilitatea la șocurile externe, procesele de natură socială și politică au făcut ca inflația să se manifeste pe întreaga perioadă a acestor ani.

Începând cu anul 1991, timp de trei ani, pe parcursul cărora s-au derulat principalele etape de liberalizare a prețurilor, inflația s-a aflat pe o pantă ascendentă, nivelul maxim fiind atins în 1993 când prețurile de consum au avut o variație anuală de peste 256 procente, față de alte țări: Ungaria, Cehia, Bulgaria în care rata inflației a fost sub 50%. Creșterea prețurilor din această perioadă s-a datorat liberalizării lor graduale, dar și altor măsuri (de reformă fiscală sau cele privind cursul de schimb al monedei naționale). În 1994, pe fondul reluării creșterii economice și al temporizării creșterii prețurilor, inflația s-a calmat, dar în 1997 ea a reizbucnit ajungând la 154,8%.

Pe fondul continuării declinului economic de ansamblu, a prețurilor și tarifelor administrate practicate la utilitățile publice și deprecierea cursului de schimb, inflația a continuat să fie ridicată și în următorii ani: 1998, 1999. Abia în anul 2000, o dată cu reluarea creșterii economice, a început un proces de dezinflație, în care rata anuală de creștere a prețurilor de consum s-a redus cu 14 procente. Procesul a continuat, anul 2004 fiind al cincilea an consecutiv de dezinflație.

În vederea normalizării cadrului macroeconomic și a apropierii de standardele europene în domeniu, Banca Națională a României și-a fixat pentru 2005, ca obiectiv principal, continuarea procesului de dezinflație, în vederea reducerii acestui indicator la 7% decembrie 2005 față de decembrie 2004, prin utilizarea unora din instrumentele și acțiunile care au dat rezultate până acum dar și prin adoptarea unor noi strategii de lucru.

În acest scop, la începutul anului, Banca Națională a României a anunțat că a intrat în stadiul final de pregătire a unei noi strategii de politică monetară - *țintirea directă a inflației*.

Potrivit acestei strategii, obiectivele și indicatorii cantitativi, precum și informațiile calitative privind evoluțiile din economie, sunt analizați prin prisma impactului lor asupra ratei anticipate a inflației. Aceasta permite adoptarea permanentă a unei orientări pro-active, astfel

încât să crească atât probabilitatea îndeplinirii țintei de inflație asumate, cât și încrederea operatorilor de pe piață în eficacitatea acestei abordări.¹

Adoptarea acestei strategii stimulează interesul pentru estimarea unor indicatori care să indice schimbările în caracterul politicii monetare și efectele acesteia asupra producției sau inflației. În același timp, crește interesul pentru utilizarea acestor estimări în conducerea politicii monetare.²

Din punctul de vedere al integrării monetare, integrarea în Uniunea Europeană înseamnă, în primul stadiu, adoptarea reglementarilor relevante din *acquis-ul comunitar*.

În al doilea stadiu, intrarea în UE atrage obligatoriu intrarea în Uniunea Monetară Europeană, deși nu are loc adoptarea monedei unice pentru nou veniți. În acest stadiu, există obligativitatea evitării fluctuațiilor ratei de schimb și a deprecierilor competitive. De asemenea, se poate adera, pe baze voluntare, la ERM³-II, care presupune un aranjament formal privind variația nominală a ratei de schimb cu +/- 15%. Obligația din al doilea stadiu poate fi mai ușor atinsă dacă se alege ca ancora inflația. În plan practic, aceasta ar echivala cu trecerea de la controlul bazei monetare la *țintirea inflației*.

În al treilea stadiu, când convergența nominală și reală este îndeplinită, are loc adoptarea euro-ului ca monedă unică.

Experiența țărilor Est Europene aflate în tranziție, în țintirea directă a inflației

În strategia lor de a controla inflația, unele țări au abandonat țintele intermediare în favoarea țintirii directe a nivelului proiectat al inflației și al creșterii economice.

Între țările în tranziție, Republica Cehă a fost prima în care a adoptat, în 1998 țintirea inflației nete, cu o sarcină de 3,5-5,5% pentru anul 2000. De asemenea, Polonia a anunțat, în introducerea la Strategia pe Termen Mediu a Politicii Monetare pentru perioada 1999-2003 țintirea directă a inflației de bază cu o țintă de 8-8,8% pentru 1999 și de sub 4% pentru anul 2003.

Experiența Poloniei, Cehiei și Ungariei în adoptarea strategiei de țintire directă a inflației a demonstrat *coborârea durabilă* a ratei anuale a inflației sub pragul de 10%, Republica Cehă și Polonia înregistrând în anul 2002 ritmuri medii anuale de creștere a prețurilor de consum situate sub 1%, net inferioare ratei indicelui armonizat al prețurilor de consum din zona euro (2,1%).⁴

Relaxarea fiscală a fost o coordonată comună mix-ului de politici economice din cele trei țări. Dacă în Republica Cehă natura surselor finanțării deficitului bugetar și costurile reduse ale acesteia au limitat impactul relaxării fiscale asupra politicii monetare, în Polonia și Ungaria derapajele fiscale au complicat sarcina băncii centrale, îndeplinirea țintelor de inflație impunând o conduită restrictivă a politicii ratei dobânzii.

Fragilitatea sistemului bancar la momentul adoptării regimului de țintire directă a inflației a constituit un element vulnerabil, în Republica Cehă și Polonia. Aici, datorită calității scăzute a activelor bancare, și întârzierilor consemnate în procesul de privatizare a acestui sector, băncile au depășit cu greu perioadele în care politica monetară era restrictivă și volatilitatea cursului de schimb s-au combinat cu recesiunea sau stagnarea economică. Depășirea treptată a acestei situații s-a realizat prin accelerarea procesului de privatizare a băncilor și prin creșterea prudențialității în activitatea de creditare.

În ceea ce privește *politica de curs* practică în cele trei țări: flotare liberă în Polonia, flotare controlată în Republica Cehă și banda de fluctuație de +/- 15 % în Ungaria, s-a observat că aceasta a exercitat o influență considerabilă asupra modului în care băncile centrale au

¹ Inflație de 7%- ținta BNR în anul 2005, interviu acordat de Mugur Isărescu ziarului Ziua, 20 ian.2005

² Croitoru L., Târhoacă C., *Indicele condițiilor monetare: un indicator al politicii monetare în România*, București, 2001

³ ERM este acronimul pentru Exchange Rate Mechanism (mecanismul cursurilor de schimb)

⁴ Iorga I., Salater W., Pitulea G., Cazacu C., Oancea C., *Țintirea directă a inflației în Republica Cehă, Polonia și Ungaria: implementare și performanțe*, BNR, 2004

gestionat mandatul antiinflaționist încredințat. Dacă în Polonia și Republica Cehă flotarea cursului de schimb nu a incomodat funcționarea regimului de țintire directă a inflației, în schimb, banda de fluctuație a cursului de schimb adoptată de Ungaria a devenit un obstacol major al atingerii obiectivului de inflație.

Rezultatele Republicii Cehe, Poloniei și Ungariei au demonstrat că succesul strategiei de țintire directă a inflației într-o economie emergentă depinde în mare măsură de îndeplinirea precondițiilor, o importanță deosebită prezentând *armonizarea durabilă a politicii monetare cu celelalte politici economice*.

Dacă aceste condiții nu sunt asigurate se ajunge la ratarea țintei de inflație sau la îndeplinirea acesteia cu costuri excesive în planul creșterii economice, al șomajului sau echilibrului extern. De aceea, pentru a evita asemenea situații se impune identificarea momentului adecvat al adoptării acestui regim de politică monetară și pregătirea terenului prin ameliorarea progresivă a stadiului de îndeplinire a precondițiilor instituționale și tehnice.

Ținta de inflație de 7%, poate fi atinsă în noile condiții cu care se confruntă țara noastră?

Analiștii economici apreciază ca rata inflației va fi în acest an peste nivelul pe care și l-au propus autoritățile. Factorii care ar putea genera o oarecare depășire a țintei de 7% sunt:

- majorarea venitului disponibil în urma reducerii impozitelor directe și a creșterilor salariale care vor stimula consumul;
- reducerea dobânzilor, care poate crește consumul și reduce economisirea;
- ajutărilor de prețuri la utilități;
- modificări ale accizelor;
- o posibilă producție agricolă mai slabă datorată inundațiilor ce au afectat țara noastră în această primăvară, care ar influența negativ prețurile produselor alimentare;
- creșterea prețului serviciilor care se vor apropia treptat de nivelurile internaționale ș.a..

După cum au demonstrat rezultatele obținute de alte țări Est –Europene aflate în tranziție, o condiție pentru ca politica de *țintire directă a inflației* a unei bănci centrale să fie de succes este ca politicile fiscale să distorsioneze cât mai puțin eficiența măsurilor de politică monetară.

„Marja de manevră” pentru construirea unui mix adecvat de politici în țara noastră – conform opiniei guvernatorului Mugur Isărescu – este îngustată de reducerea potențialului de utilizare a unora din factorii care au acționat semnificativ în 2004 pentru reducerea presiunilor inflaționiste. Este vorba despre aprecierea în termeni reali a leului, deteriorarea contului curent al balanței de plăți și reducerea importantă a deficitului public consolidat.

La finalul anului 2004, Banca Națională a României a lăsat leul să se întărească ca exercițiu de trecere la țintirea directă a inflației. Indicele prețurilor de consum trebuia să coboare în 2004 sub 10% și acest deziderat a fost îndeplinit într-o anumită măsură, și datorită politicii de curs. Acum, orizontul de creștere a monedei naționale este afectat de perspectiva ieșirii capitalurilor speculative.

Introducerea cotei unice a stârnit unele temeri în ceea ce privește creșterea consumului pe urma surplusului de bani rămas la salariu, misiunea celor care "mânuiesc" politicile monetare și fiscale fiind cu atât mai grea, cu cât introducerea cotei unice de impozitare a contribuit la majorarea veniturilor populației și la reducerea celor bugetare. La acestea se adaugă scumpirea utilităților care va genera un lanț de creșteri de prețuri, adică alte surse de inflație. Peste toate efectele cotei unice, pe consum și pe deficitul bugetar, banca centrală s-a considerat suficient pregătită pentru atingerea țintei de inflație fixate inițial și a comunicat că relaxarea fiscală nu va determina modificarea țintei de 7% pentru finalul acestui an.

Însă, o dată cu discuțiile sau zvonurile despre Codul fiscal, a început să se prefigureze un nou puseu inflaționist - majorarea accizelor înainte de termenul normal.

Dacă la începutul anului, Banca Națională a României se temea că relaxarea fiscală ar putea conduce la creșterea consumului cu efecte nedorite pentru inflație, Banca Centrală are acum o problemă suplimentară: noile majorări de taxe și tarife care vor crește în mod direct prețurile.⁵

Potrivit unui studiu al Grupului de Economie Aplicată, calculele realizate arată că o creștere simultană a prețurilor la utilități cu procentele anunțate ar conduce la o inflație suplimentară de 7,7% pentru prețurile reglementate și de 5,2% pentru cele nereglementate, adică o inflație suplimentară medie de 5,8%.

Așadar, mixul de politici monetare și fiscale evocat de BNR nu s-a materializat, iar ținta de inflație fixată de Banca Națională a României, de 7% pentru acest an, este în real pericol.

⁵ Tudorică I., *Ținta de inflație, compromisă de majorările de taxe și tarife*, Curierul Național, 30 martie 2005